
GLOBAL ETHICS AND RELIGIOUS VALUES

Maria Sinaci, Assist. Prof., PhD, "Vasile Goldiș" West University of Arad

Abstract: The process of globalization in which we participate in recent decades has generated the intensification of relations at a planetary level in most areas of human activity, between cultures, religions, ethnic groups, nations, etc. In this context were outlined new challenges and problems calling for ethical analysis and solutions discussing more and more about global ethics. It is however possible global ethics? What common ethical values at a global level can be identified? What contribution can the world's religions have in achieving this new ethical construction? In this paper we try to identify some ethical values common to great religions which can be assumed by both believers and unbelievers, scientists, philosophers or citizens from,, global village "and also may contribute to the elaboration of a global ethic.

Key words: *globalization, global ethics, religion, values, principles*

La începutul sec. XXI, globalizarea a devenit una dintre cele mai importante teme de dezbateri la nivel politic, academic, cultural, economic, social și administrativ. Abordările din cadrul acestor dezbateri pornesc, cel mai adesea, de la premise care vizează definirea, cronologia și gradul de extindere al globalizării. Fără îndoială, globalizarea este un termen prezent nu doar în dezbaterile care au loc în spațiul public, la nivel oficial, ci și în vocabularul nostru, atunci când ne referim la diverse aspecte ale vieții de fiecare zi.

Globalizare, americanizare sau occidentalizare?

Dar ce este, de fapt, globalizarea? Unii cercetători o definesc din perspectiva anumitor discipline, în termeni radical diferiți, în timp ce alții o privesc ca pe un proces istoric care a început în antichitate, sau doar de câteva decenii, iar acum este în plină desfășurare. Astfel, globalizarea este considerată de unii ca o disciplină academică, alții o văd ca ramură transdisciplinară de cercetare și cunoaștere, iar pentru alții ține de dimensiunea socială. Deși termenul "global" are o vechime de peste 400 de ani, utilizarea în sensul comun de "globalizare" nu a început decât prin anii 1960, iar integrarea conceptului în mediul academic s-a făcut în jurul anilor 1980.² Interpretarea globalizării din perspective variate, fără un cadru explicativ adecvat, a generat numeroase confuzii și dispute, motiv pentru care o parte din cercetători o consideră drept cauză a problemelor globale, iar alții o văd ca o consecință a acestora. Cele mai multe probleme le ridică chiar definirea globalizării, conceptul fiind larg adoptat prin termeni precum "globalism", "globalitate", "global" sau sintagme ca "piață globală", "economie globală" etc.

Într-un sens larg, Legrain descrie globalizarea ca o "lume deschisă."³ T. L. Friedman argumentează că globalizarea nu este doar un fenomen sau o tendință care trece, ci este integrare de capital, tehnologie și informații, dincolo de frontierele naționale, crearea unei

---

² Malcolm Waters, *Globalization* (London: Routledge, 1996), p. 2.

³Philippe Legrain, *Open World: The Truth About Globalization* (Chicago, Illinois: Ivan R. Dee, 2004), pp. 3-25.

piețe globale unice și, într-o oarecare măsură, un sat global.⁴ Autorul asociază globalizarea cu un proces de “americanizare”, ceea ce sugerează rolul dominant pe care îl deține în zilele noastre tehnologia americană. Tratarea ideii de globalizare ca “occidentalizare”, și mai ales ca “americanizare”, este prezentă și la alți autori, precum Spybey și Taylor⁵. Mulți cercetători văd însă globalizarea și americanizarea ca fiind distincte din punct de vedere conceptual. Friedman se referă la ritmul și gradul de integrare: “globalizarea presupune integrarea inexorabilă a piețelor, statelor-națiune și tehnologii la un nivel care nu a fost cunoscut niciodată înainte.”⁶ Globalizarea este, prin urmare, un proces dinamic care contribuie la răspândirea structurilor moderne în întreaga lume. Pentru Giddens, globalizarea implică o accentuată mișcare a oamenilor, bunurilor și ideilor la nivel transnațional. Din această perspectivă, el definește globalizarea ca “intensificarea relațiilor sociale din întreaga lume, care leagă localitățile îndepărtate în așa fel, încât întâmplări locale sunt determinate de evenimente care apar la multe mile distanță și vice versa.”⁷ Remarca pe care o face Giddens este că globalizarea nu trebuie înțeleasă într-o manieră pur și simplu de “occidentalizare”, ci ca un proces care crește expunerea la pluralismul cultural, de exemplu răspândirea diferitelor forme muzicale. Unii autori apelează la termeni normativi și asociază globalizarea cu ceea ce ține de progres, prosperitate și pace, în timp ce pentru alții are legătură cu dezastrul, regresivitatea, eșecul și decăderea. Conceptul de definiție economică a globalizării îl întâlnim la Stiglitz:

Integrarea mai strânsă a țărilor și popoarelor care a dus la o reducere considerabilă a transportului și costurilor de comunicare și distrugerea barierelor artificiale în calea circulației transfrontaliere a bunurilor, serviciilor, capitalului, cunoștințelor și (într-o măsură mai mică) a oamenilor.”⁸

Au fost formulate și definiții circulare ale globalizării, dar care nu sunt de prea mare ajutor pentru înțelegerea acestui proces: “globalizarea este procesul prezent de a deveni global.”⁹ Observăm că demersul de definiție a globalizării este unul complicat, în jurul căruia există numeroase dispute și controverse, ceea ce generează o stare de confuzie în rândul cetățenilor “satului global”. În acest context, nu mai miră probabil pe nimeni răspunsul pe care l-a dat un țăran din Tailanda în anul 2002, Veerapon Sopa, când a fost întrebat cu ocazia unui interviu ce este globalizarea: “Noi nu știm ce este globalizarea, dar trebuie să acționăm!”

---

⁴ Cf. Thomas L. Friedman, *The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalization* (New York: Farrar Straus Giroux, 1999).

⁵ Cf. Tony Spybey, *Globalization and World Society* (Cambridge: Polity Press, 1996). Cf. also Peter J. Taylor, “Izations of the World: Americanization, Modernization and Globalization”, in Colin Hay and David Marsh (eds.), *Demystifying Globalization* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2000), pp. 49-70.

⁶ Thomas L. Friedman, *The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalization* p. 7.

⁷ Anthony Giddens, *The Consequences of Modernity* (Cambridge: Polity Press, 1990), p. 64.

⁸ Joseph E. Stiglitz, *Globalization and Its Discontents* (London: Penguin, 2003).

⁹ M. Archer, “Foreword”, in M. Albrow and E. Kings (eds.), *Globalization, Knowledge and Society: Readings from International Sociology* (London: Sage, 1990), pp. 1.

J. A. Scholte a remarcat confuzia care persistă în jurul globalizării din cauza ideilor specifice foarte diverse în legătură cu acest termen. Scholte identifică cinci definiții ale globalizării prin asocierea unor termeni ca liberalizare, internaționalizare, universalizare, occidentalizare, respațializare.¹⁰

Sistematizând datele de mai sus, observăm că unii cercetători definesc globalizarea din perspectiva disciplinelor sau a termenilor asociați, în timp ce alții se focalizează doar pe dimensiunea economică. În același timp, globalizarea este văzută a fi cauză a problemelor globale, sau, prin contrast, consecință directă a acestor probleme. Dintr-o altă perspectivă, o parte a cercetătorilor o interpretează fie ca proces obiectiv în acțiune, fie ca rezultat al acțiunii unor structuri economice, social-politice culturale din spațiul planetar. În opinia noastră, unele ambiguități și limitări în definirea globalizării ar putea fi evitate dacă s-ar opta pentru o abordare transdisciplinară prin utilizarea unui limbaj acceptat de majoritatea domeniilor de cercetare. Dincolo de confuzii, interpretări diferite și dispute există totuși un consens legat de faptul că globalizarea este inevitabilă, generatoare de schimbări care ne afectează pe toți și pe fiecare în parte.

Într-o încercare de a defini sintetic globalizarea, păstrând deschiderea spre alte formulări, considerăm că aceasta este un proces complex prin care lumea se construiește ca un “sat global” prin intense interacțiuni transnaționale (economice, politice, culturale, sociale și tehnologice), crearea unor structuri instituționale globale și integrarea valorilor umanist-spirituale fundamentale, esențiale pentru dezvoltarea omenirii.

De la globalizare la etica globală

O lume globalizată, în care interacțiunea între populații, culturi și religii este tot mai accentuată, iar procesele economice, politice și structurile instituționale transnaționale ating dimensiuni planetare, are nevoie de o etică globală al cărei domeniu de aplicare și semnificație morală să nu se limiteze doar la ființele umane, ci să cunoască o extindere spre toate domeniile (ecologie, economie, religie, cultură etc.). Discursul etic și metodele de evaluare nu mai vizează ceea ce ține de local sau regional, ci perspectiva este globală prin dimensiunea problemelor. Este important de menționat rolul pe care îl are mass-media în transmiterea și cunoașterea problemelor la scară globală și, prin urmare, în conturarea eticii globale. La nivel global, etica este implicată mai ales prin normativitate și ceea ce ține de etica aplicată, cu numeroasele subdomenii pe care le are.

Ce este “etica globală”?

Etica globală este un termen care a apărut de curând, în contextul globalizării, fiind considerată tot mai mult o disciplină distinctă care analizează și caută soluții etice la provocările lumii contemporane. Problemele care solicită abordări etice la nivel global sunt schimbările climatice, sărăcia, terorismul, drepturile și libertățile omului, imigrația, resursele limitate, discriminarea, afacerile și comerțul internațional, turismul medical și, desigur, mai pot fi menționate multe altele¹¹.

¹⁰Jan Aart Scholte, *Globalization. A critical introduction* (New York: Palgrave Macmillan, 2005), pp. 16-17.

¹¹ Este important să facem distincția între „etica globală” ca disciplină de studiu și cercetare și „etica globală” ca aplicare (acțiune) a eticii, la nivel global.

Etica globală este domeniul recunoscut de analiză și evaluare a unor probleme de importanță globală, a relațiilor etico-politice dintre state, companii, organizații sau persoane din diferite societăți cu scopul de a furniza o îndrumare minimală pe baza unor valori și principii universal recunoscute. Orizontul etic este astfel extins de la un cadru regional/continental la nivel mondial, în cadrul unui proces care implică valori universale, norme și concepții etice care aparțin unui câmp preexistent, dar oferă și o nouă înțelegere a lucrurilor din perspectiva responsabilității, solidarității, drepturilor și a obligațiilor.

Dacă în ceea ce privește obiectul și funcțiile eticii lucrurile sunt clare, se impun unele precizări legate de partea “globală.” Mats Volberg identifică trei căi de interpretare: a) global în sens de conținut; b) global în sens de aplicare; c) global în sens de statut¹². Din punct de vedere al conținutului etica poate fi considerată globală atunci când justificările, valorile, principiile și normele pe care le cuprinde au o semnificație morală și acoperire la nivel mondial. Un exemplu de conținut etic global este datorია de a-l respecta pe celălalt, oricine ar fi și în orice situație s-ar afla. Respectul egal față de orice ființă umană poate fi reflectat în ajutorul acordat nemijlocit aproapelui, în aceeași manieră, indiferent că este vecinul de bloc, sau o persoană pe care o întâlnești prima dată. Dacă ne referim la un conținut nonglobal, putem menționa datorii care au un caracter național/etnic și sunt specifice doar membrilor respectivei comunități.

A doua interpretare se referă la posibilitatea de aplicare a eticii într-un spațiu cât mai larg, vizând nu doar prezentul, ci și generațiile următoare. Este vorba, așadar, de o aplicare extinsă spațial și cu sustenabilitate temporală. Un astfel de exemplu poate fi cinstirea părinților, normă prezentă la nivelul comunităților umane din antichitate până azi, în toate religiile lumii, care reglementează etica relațiilor la nivelul familiei. De asemenea, norma de a nu fura are un orizont larg de aplicare, fiind afirmat respectul pentru proprietate.

Statutul eticii ar putea fi considerat global, într-un sens strict, atunci când ar avea un nivel de acceptabilitate global de către toți agenții morali, ceea ce este puțin probabil. Am putea avea însă în vedere anumite principii și valori, cu caracter foarte general, prezente și asumate în toate culturile. Este important ca atunci când ne referim la etica globală din perspectiva aplicării ei, să ținem cont de următoarele aspecte: a) la ce fel de agenți se aplică; b) la care domenii ale vieții se aplică; c) care este elementul de interes¹³.

Ținând cont de aspectele menționate, considerăm că etica globală poate fi orientată spre individ, ca persoană fizică, sau spre comunități/grupuri de persoane reprezentate de state, organizații, instituții. Prin dimensiunea globală spre care aspiră, în acest caz etica este preocupată mai mult de comunități, decât de persoane fizice, eficiența fiind astfel mai mare. În opinia noastră, etica globală, bazată pe principii și valori larg acceptate, funcționează dacă aplicarea ei se realizează în domenii majore, cu acoperire globală: etica mediului pentru problemele generate de poluare; etica drepturilor, etica politică, etica afacerilor ca răspuns la globalizarea economiei și a pieței financiare, etica medicală și mai ales bioetica umană ca răspuns la dilemele generate de noile descoperiri ale științei și biotehnologiei, etica mass-

¹² Mats Volberg, “Understanding the Global Ethics Project”, *Public Reason* 4 (1-2), 2012, p. 19-20.

¹³ Nigel Dower, “Questioning the Questioning of Cosmopolitanism”, *Questioning Cosmopolitanism. Studies in Global Justice*, Vol. 6 (Dordrecht: Springer, 2010), p. 4.

media în contextul dezvoltării tehnologiei informațiilor, în mod deosebit a internetului etc. Se poate constata cu ușurință din cele prezentate că etica globală, înțeleasă astfel, este conectată la etica normativă și la domeniul eticii aplicate, ceea ce face posibile mai multe variante și căi diferite de abordare. Elementele care caracterizează etica globală și contribuie la distingerea acesteia de alte tipuri de abordări sunt: (i) scopul global; (ii) multidisciplinaritatea; (iii) interrelaționarea teoriei cu practica¹⁴.

Ce nu este etica globală?

Deoarece există unele interpretări eronate despre ceea ce se presupune a fi etica globală, credem că este important să facem câteva precizări în acest sens.

1. Etica globală nu este “etica pentru toți”. Într-o lectură primară, fără informații corecte, cineva poate interpreta etica globală ca fiind o singură etică pentru toți oamenii și toate grupurile sociale, la nivel mondial, care necesită un acord al întregii lumi pentru un anume set de principii, norme și valori. Aceasta o interpretare greșită. Cu toate că sunt propuse spre a fi utilizate principii și valori recunoscute în majoritatea culturilor, etica, normativă și aplicată, admite mai multe variante, cu abordări diferite. Prin urmare, susținem că etica globală nu este o singură etică pentru toată lumea și nici nu necesită acordul tuturor, ci este prezentă prin diferitele tipuri de etici dezvoltate global, pe domenii specifice, mai ales în câmpul eticii normative și aplicate.

2. Etica globală nu este “etică internațională.” În cadrul unei etici globale, principiile, normele și valorile sunt aplicate într-un context de interconectare globală, care transcende spațiile naționale și continentale. Etica globală nu internaționalizează pur și simplu un set de principii, dincolo de granițele unor state sau regiuni, ci oferă o perspectivă prin care se caută soluții pe o bază comună la noile dileme și provocări etice globale. Cadrul de analize și decizii etice este unul global și, prin urmare, implică actori globali.

3. Etica globală nu este o “religie globală”. Printre resursele importante ale eticii globale un loc important îl ocupă religia. Este evident că religiile lumii furnizează elemente consistente în setul de principii și valori larg recunoscute și mulți gânditori din domeniul religios s-au referit la provocările contemporane oferind răspunsuri, sau ridicând noi probleme. Cu toate acestea, etica globală nu este o nouă religie, nu este o religie globală. Pe de o parte, etica este un domeniu al filosofiei, care utilizează argumente, instrumente și metode specifice, iar pe de altă parte, religia are în centru ființa divină și cartea sacră la care se raportează. Această temă este dezvoltată în partea următoare a lucrării.

De ce am avea nevoie de o etică globală?

Provocările cu care se confruntă umanitatea în prezent (sărăcia, terorismul, poluarea, discriminarea etc.), precum și cele generate de procesul globalizării, influențează în mod direct viața și bunăstarea noastră și deoarece etica ne furnizează valori despre cum să trăim pentru a avea o viață bună, este necesară o astfel de perspectivă asupra acestor probleme. P. Singer afirma, de asemenea, că realitățile generate de procesul globalizării necesită un punct

¹⁴ Heather Widdows, *Global Ethics: An Introduction* (London and New York: Routledge, 2014), p. 6.

de vedere etic care să ia în considerare întreaga comunitate globală¹⁵. Într-un context global, se înțelege că este nevoie de noi raționamente și construcții etice pe fundamente ale unor valori universal recunoscute și asumate. Astfel, ar putea fi asigurate pentru ființele umane din toate părțile lumii condițiile care ar permite o viață decentă.

Pe de altă parte, oamenii care aparțin unor culturi diferite în “satul global” ar putea comunica și colabora mai ușor, și-ar respecta valorile și tradițiile, chiar dacă sunt diferiți, pe baza unui nucleu de valori comune inspirat din resursele culturale și experiențele comune, trecutul istoric și orientările spiritual-religioase.

Existența unor probleme globale solicită răspunsuri și soluții pentru a influența lucrurile pe o scară globală, ceea ce implică responsabilități sporite. Pe măsură ce afacerile economice și politicile trec de sfera locală, devenind globale, și abordările trebuie redimensionate. De aceea, considerăm că este necesară o etică globală care să fie aplicată tuturor celor implicați în politici și afaceri mondiale prin acceptarea unui set de drepturi și responsabilități comune.

Cu toate că diferențele dintre culturi sunt prezente și reale, există anumite teme care se regăsesc în aproape toate tradițiile culturale. Acestea ar putea reprezenta o sursă importantă de inspirație pentru o etică globală.

Rolul religiei în etica globală

Istoria a dovedit că de-a lungul timpului comunitățile umane, mai mari sau mai mici, și-au fundamentat valorile spirituale în jurul unui “fir roșu” care a traversat secolele. Acest “fir roșu” este religia. Tradițiile religioase au încercat să ajute oamenii să înțeleagă și să dea un sens atât vieții lor, cât și lumii în general. Atașamentul oamenilor față de tradițiile religioase este deosebit de puternic, iar acesta este un motiv important pentru care, în dezbaterile despre globalizare și etică globală, religiile lumii nu sunt ignorate. Mai mult, unii autori susțin că “dezbaterile sunt deja teologice.”¹⁶

Dacă ne referim la fundamentul abordărilor religioase în ceea ce înseamnă globalizarea, acesta nu poate fi decât unul moral. Doctrinile religioase la nivel de dogmă sunt foarte diferite, au ca element central chiar ființa divină și nu pot constitui un liant, nici o bază în dialogul unei etici globalizate. În religiile monoteiste (iudaism, creștinism, islam) există credința într-o Ființă Supremă, este asumată o ordine divină a universului și supunere față de un cod moral cuprins în cartea sacră. Chiar și în aceste religii Ființa Atotputernică este înțeleasă diferit. De exemplu, în creștinism Dumnezeu este Întreit în Persoane, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, iar în iudaism este recunoscut Dumnezeu Creatorul. Sistemele orientale de credință (hinduismul, budismul și confucianismul) sunt considerate mai mult modalități de eliberare. Prin urmare, domeniul în care religia se poate exprima cel mai eficient în dialogurile globalizării este etica, printr-un set de principii și valori prescrise în majoritatea religiilor lumii, cu caracter aproape universal, în ciuda diferențelor dogmatice.

¹⁵ Peter Singer, *One World: The Ethics of Globalisation* (New Haven, CT: Yale University Press, 2004), p. ix-x.

¹⁶ Rebecca Todd Peters, “Justice in a World Gone Mad: Assessing the Ethical Landscape of Globalization,” *Ethics in an Era of Globalization* (Hampshire: Ashgate Publishing, 2008), p. 65.

Remarcăm faptul că la nivelul discursului etic, în cazul religiei creștine de exemplu, limbajul nu este despre credință, ci despre noi înșine în relație lumea în care trăim sau despre acțiunile noastre în context social. Astfel, acțiunea este înțeleasă din punct de vedere moral.¹⁷ O problemă legată de principiile morale religioase este că nu toți oamenii își asumă apartenența la o religie și nici nu sunt toți practicanți. Procentul celor care se definesc pe ei înșiși ca persoane religioase este destul de consistent, reprezentând 85% din populația lumii. Mulți consideră că în credințele lor există elemente valoroase care pot sprijini și ghida schimbările complexe ale lumii.¹⁸ Prin urmare, religiile pot juca un rol important în construirea unei etici globale, fie ca bază a valorilor etice împărtășite de majoritatea populației, fie prin sprijinul acordat și influența pe care o au.

Interesul religiilor lumii pentru o etică globală a fost exprimat prin întâlnirea de la Chicago, din anul 1993, a Parlamentului Religiilor Lumii (Parliament of the World's Religions), ocazie cu care a fost proclamată *Declaration Toward a Global Ethics*. În această declarație se afirmă că “există deja un consens între religiile care pot fi baza pentru o etică globală, un minim *consens fundamental* în ceea ce privește *valorile obligatorii, standardele irevocabile și atitudinile morale fundamentale*.”¹⁹ Prin valorile etice cu caracter universal recunoscute și asumate, marile sisteme religioase pot contribui la noua construcție etică într-o lume globalizată. Se impune să precizăm totuși că *Declaration Toward a Global Ethics* NU trebuie interpretată ca o încercare de sinteză a marilor religii, o formă de religie globală care transcende toate religiile, un sincretism, și nici ca un substitut al acestora. Declarația evidențiază câteva valori etice comune religiilor, care pot fi asumate atât de credincioși, cât și de necredincioși, de cercetători, filosofi, teologi sau pur și simplu de cetățeanul obișnuit din satul global” care nu are o pregătire anume în domeniul eticii. Scopul este de a accentua ceea ce unește marile religii, și nu ceea ce le separă, în special în zona doctrinelor, unde sunt prezente numeroase dispute. Elementele fundamentale pentru credință și viața religioasă rămân aceleași, deoarece etica globală nu este un substitut al scrierilor sacre: “*Thora* evreilor, “*Predica de pe Munte a creștinilor*”, *Coranul* musulmanilor, *Bhagavadgita* hindușilor, discursurile lui Buddha, *Analectele* lui Confucius – toate acestea rămân fundamentul de credință, viață, gândire și acțiune pentru sute de mii de bărbați și femei”.²⁰

Chemarea la o etică globală în noul mileniu a fost adresată și de Dalai Lama, care a înțeles că o nouă ordine globală necesită o etică globală:

Toate religiile majore ale lumii, cu accent pe iubire, compasiune, răbdare, toleranță și iertare, pot promova valorile interioare. Dar realitatea lumii de astăzi este că fundamentarea eticii în religie nu mai este adecvată. Acesta este motivul pentru care

¹⁷ B. W. Harrison, *Making the Connections: Essays in Feminist Social Ethics* (Boston: Beacon Press, 1985), p. 22.

¹⁸ Barret et al., *World Christian Encyclopedia: A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World* (New York: Oxford University Press, 2001).

¹⁹ *Declaration Toward a Global Ethics*, in <http://www.parliamentofreligions.org> [accessed 13.10. 2014], p. 4.

²⁰ *A Global Ethic. The Declaration of Parliament of the World's Religions*. With commentaries by Hans Küng and Karl-Josef Kuschel (New York: The Continuum International Publishing Group Inc., 2006), p. 7.

sunt din ce în ce mai convins că a venit timpul pentru a găsi o modalitate de gândire despre spiritualitate și etică dincolo de religie²¹.

Regula de aur sau etica de reciprocitate

Regula de aur este strâns legată de etica creștină, cu toate că istoria sa este mult mai veche, fiind prezentă în hinduism, budism, taoism și celelalte religii mari ale lumii. S. Blackburn afirma că, practic, Regula de aur poate fi găsită într-o formă oarecare în aproape fiecare tradiție etică.²² Cea mai cunoscută referire la Regula de aur, cel puțin în civilizația occidentală, este derivată din “Predica de pe Munte”, când Iisus Hristos îi îndemna pe oameni să nu facă răul, ci să practice binele în relația cu semenii, tratând-i pe toți în mod egal: “Toate câte voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorociei” (Mt. 7, 12). Regula de aur poate avea două tipuri de interpretare, pozitivă și negativă:

- a) Tratează-i pe ceilalți așa cum ai dori să te trateze ei pe tine.
- b) Nu îi trata pe ceilalți așa cum nu ai dori să fii tratat tu însuși de către ei.

Regula de aur descrie o atitudine de reciprocitate, relația dintre sine și altcineva, care implică ambele părți în mod egal. Ca principiu al reciprocității, Regula de Aur este prezentă în toate religiile organizate ale lumii, chiar dacă formulările sunt ușor diferite. Aceasta a fost cunoscută în literatura hindusă, formulată astfel: „Nu face altora ceea ce este neplăcut să ți se facă ție” (Mahabharata 5: 1517). Confucius a fost întrebat de Tzeu-Kung dacă există vreo maximă după care să ne putem călăuzi întreaga viață și care să le includă pe toate celelalte. Maestrul a răspuns: “Să-i iubești pe ceilalți oameni ca pe tine însuși și ce nu-ți place să ți se facă, să nu le faci altora” (Analectele 15, 23)²³. În budism, Regula de aur este exprimată astfel: “Nu răni pe alții, în moduri care le-ai putea găsi vătămătoare pentru tine însuși” (Udana Varga 5:18). În iudaism: “Ceea ce este odios (urât) pentru tine, nu face aproapelui tău, aceasta este întreaga Torah; tot restul este comentariu. Du-te și învață-l” (*Talmud*, Shabbath, 31a)²⁴. În islam: “Niciunul din voi nu este un credincios până când nu dorește pentru fratele său, ceea ce dorește pentru sine” (Al-Nawawi, Hadith 13).²⁵

Într-o versiune modernă, și fără a apela la termeni religioși, Regula de aur ar putea fi exprimată astfel: “Tratează oamenii așa cum ai dori să fii tratat tu.”

Este ușor de constatat că Regula de aur ocupă un loc foarte important în religiile lumii, fie mai mari, fie mai mici, cu toate că versiunile sunt diferite. Faptul că această normă de

²¹ His Holiness The Dalai Lama, *Beyond Religion: Ethics for a Whole World* (Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 2011), p. xv.

²² Simon Blackburn, *Ethics: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2001), p. 101.

²³ Confucius, *Analectele*, traducere de Traian C. Uba (București: Editura Dharma, 2008), p. 150.

²⁴ Hillel, *Babylonian Talmud: Tractate Shabbath*, 31a, in http://www.come-and-hear.com/shabbath/shabbath_31.html#31a_13 [accessed 13. 10. 2014].

²⁵ Sharaful – Deen An-Nawawi, *An-Nawawi's Forty Hadiths*, Hadith 13, in www.40hadith.com/40hadith_en.htm [accessed 13. 10. 2014].

²⁵ Report of the UNESCO Commission, *Our Creative Diversity: Report on the World Commission on Culture and Development* (Paris, 1995).

comportament se bucură de o acceptare aproape universală ar putea susține afirmația că este un principiu valoros pentru întreaga umanitate, un adevăr etic fundamental care poate sprijini construirea unei etici globale. Regula de aur nu vizează doar modul în care îi tratăm pe ceilalți, cum ne comportăm cu ei, ci și felul în care alegem să ne trăim propriile vieți.

De ce este Regula de aur un element important în construirea unei etici globale?

În opinia noastră, Regula de aur poate fi considerată un factor important în procesul de construire a eticii globale deoarece promovează în relațiile cu ceilalți un comportament prin care sunt cultivate valori recunoscute aproape de toată umanitatea. Regula de aur contribuie la soluționarea conflictelor, promovând atât egalitatea, adică să tratezi toate persoanele în mod egal, cât și nonviolența. Are un câmp larg de aplicabilitate, la grupuri mari de indivizi, am putea spune chiar la nivelul întregii rase umane, indiferent de rasă, apartenență religioasă sau etnie. În plus, Regula de aur este proactivă și are o componentă empatică. Aplicarea Regulii de aur în relațiile interumane este importantă și pentru faptul că generează la rândul său valori importante pentru relațiile interumane, dintre care amintim demnitatea, egalitatea, respectul față de om și drepturile acestuia, echitatea, solidaritatea și responsabilitatea care sunt, de asemenea, recunoscute în mod universal. Este știut că prin anumite puncte de vedere, unele doctrine religioase cu tendințe fundamentaliste au încurajat, atât în trecut, cât și în prezent, extremismul religios și violența practicate în numele unor convingeri care urmau a fi impuse prin forță. În rândurile de față ne-am referit exclusiv la Regula de aur și, în opinia noastră, aceasta poate juca un rol important în procesul de construcție nu doar a unei etici globale, ci chiar a unei culturi a păcii. Desigur, abordarea poate fi realizată din perspectiva altor valori și principii religioase recunoscute universal care pot fi elemente importante în construcția eticii globale.

Concluzii

Interacțiunea tot mai accentuată între populații, culturi și religii, acoperind majoritatea domeniilor de activitate umană, contribuie la conturarea unei noi realități pentru societatea umană, care are nevoie de o etică globală. Noua construcție etică nu trebuie confundată cu o religie globală sau cu o etică universală. Aceasta ar trebui să se fundamenteze pe principii și valori etice recunoscute și asumate la nivel global. În opinia noastră, domeniul care oamenii se poate exprima cel mai eficient în dialogurile globalizării este religia, deoarece furnizează principii și valori morale cu caracter aproape universal, prescrise și respectate în majoritatea religiilor lumii, în ciuda diferențelor dogmatice.

BIBLIOGRAFIE:

- Archer, Margaret. 1990. "Foreword". Albrow, M. and Kings, E. (eds.), *Globalization, Knowledge and Society: Readings from International Sociology*. London: Sage.
- Barret, D.A., Kurian, G.T. and Johnson, T.M. 2001. *World Christian Encyclopedia: A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World*. New York: Oxford University Press.
- Blackburn, Simon. 2001. *Ethics: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

- Confucius. 2008. *Analecte*, Traducere de Uba, T.C. București: Editura Dharma.
- Dower, Nigel. 2010. "Questioning the Questioning of Cosmopolitanism", *Questioning Cosmopolitanism. Studies in Global Justice*, Vol. 6, edited by Stan van Hooft and Wim Vandekerckhove, 3–20. Dordrecht: Springer.
- Friedman, L. Thomas. 1999. *The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalization*. New York: Farrar Straus Giroux.
- Giddens, Anthony. 1990. *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Harrison, B. W. 1985. *Making the Connections: Essays in Feminist Social Ethics*. Boston: Beacon Press.
- Hillel. *Babylonian Talmud: Tractate Shabbath*, 31a, in http://www.come-and-hear.com/shabbath/shabbath_31.html#31a_13 [accessed 13. 10. 2014].
- His Holiness The Dalai Lama. 2011. *Beyond Religion: Ethics for a Whole World*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.
- Legrain, Philippe. 2004. *Open World: The Truth About Globalization*. Chicago, Illinois: Ivan R. Dee.
- Peters, Todd, Rebecca. 2008. "Justice in a World Gone Mad: Assessing the Ethical Landscape of Globalization." Commers, R.M.S., Vandekerckhove, W. and Verlinden, A. (eds.) *Ethics in an Era of Globalization*. Hampshire: Ashgate Publishing. pp. 55-74.
- Scholte, J. Aart. 2005. *Globalization. A critical introduction*. Second edition. New York: Palgrave Macmillan.
- Sharaful – Deen An-Nawawi. *An-Nawawi's Forty Hadiths*. Hadith 13. in www.40hadith.com/40hadith_en.htm [accessed 13. 10. 2014].
- Singer, Peter. 2004. *One World: The Ethics of Globalisation*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Spybey, Tony. 1996. *Globalization and World Society*. Cambridge: Polity Press.
- Stiglitz, E. Joseph. 2003. *Globalization and Its Discontents*. London: Penguin.
- Taylor, J. Peter. 2000. "Izations of the World: Americanization, Modernization and Globalization".
- Hay, Colin and Marsh, David (eds.), *Demystifying Globalization*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Volberg, Mats. 2012. "Understanding the Global Ethics Project", *Public Reason*, 4 (1-2), pp. 18-27.
- Waters, Malcolm. 1996. *Globalization*. London: Routledge.
- Widdows, Heather. 2014. *Global Ethics: An Introduction*. London and New York: Routledge.
- A Global Ethic. The Declaration of Parliament of the World's Religions*. With commentaries by Hans Küng and Karl-Josef Kuschel. 2006. New York: The Continuum International Publishing Group Inc.
- Declaration Toward a Global Ethics - Council for a Parliament of the of the World's Religions*, in <http://www.parliamentofreligions.org> [accessed 13.10. 2014].
- UNESCO. 1995. *Our Creative Diversity: Report on the World Commission on Culture and Development*. Paris: UNESCO.